

P-HS 008

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า
กรมแพทยทหารเรือ

Health Promoting Behaviors of Pregnant Women Having Delivery at
Somdech Phrapinklao Hospital of Navy Medical Department

ปัทมเกสร์ กล้าหาญ (Pattamakate Klahan)¹ จิตรพรพรณ ภูษามักดีภพ (Jitrapun Pusapukdepob)²

ธนวรรณ อิมสมบุญ (Thanawat Imsomboon)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ และ (2) เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทยทหารเรือ ตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2558 จำนวน 120 ราย ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (2) แบบสอบถามพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน F – test, t – test และสถิติการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของ LSD ผลการวิจัย พบว่า (1) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ หญิงตั้งครรภ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D = 0.58) (2) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ดังนั้นแผนกฝากครรภ์ควรจัดให้มีการให้ความรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ให้เหมาะสมตามระดับการศึกษาของหญิงตั้งครรภ์

คำสำคัญ พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ หญิงตั้งครรภ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา jeeja_a@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา jitpusa@gmail.com

³ อาจารย์ประจำสาขาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา thanawat2011@yahoo.co.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

Abstract

This survey research aims to study (1) health promoting behaviors of pregnant women and (2) compare health promoting behaviors of pregnant women having delivery at Somdech Phrapinklao Hospital of Navy Medical Department. The populations were pregnant women who delivered at the Somdech Phrapinklao Hospital of Navy Medical Department 120 random sampling were selected. Data were collected between July and September 2015. Using questionnaire with a reliability coefficient of. The instrument included 2 parts as follow: (1) demographic data (2) health promoting life style practice and confidence score were 0.89. The statistic applied in this research included percentage, mean, standard deviation, t – test, F – test, One-Way ANOVA , LSD (Least-Significant Difference). The results revealed that:(1) The over all of health promoting behavior of pregnant women were at high level.(2) Pregnant women with different levels of education,they had differences in their a health promoting behaviors with a statistical significance at .05.The suggestion was that education affects health promoting behaviors of pregnant women. So, antenatal department should provide the knowledge to advise about health promoting behaviors of pregnant women appropriate by education of pregnant women.

Keywords: Health promoting behaviors, Pregnant women

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

บทนำ

อัตราการเจ็บป่วย และการตายของมารดา และทารกเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญของภาวะสุขภาพของหญิงมีครรภ์และทารก ในครรภ์ และการพัฒนาประเทศ ดังจะเห็นได้จากการประกาศนโยบายที่สำคัญของสหประชาชาติ และภาคีเครือข่ายที่เรียกว่า Millennium Development Goals (MDGs) โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งคือภายในปี ค.ศ. 2015 อัตราการตายของมารดาต้องลดลงร้อยละ 75 (United Nations Department of Economic and Affairs: DESA, 2008) ปัจจุบันการเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ได้เพิ่มสูงขึ้น อัตราการเจ็บป่วยและอัตราการตายของมารดา รวมทั้งของทารกยังมีระดับค่อนข้างสูง จากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ ปี 2555 พบว่า มารดาเสียชีวิตในระหว่างตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด 141 คน คิดเป็นอัตรา 17.6 ต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน ในจำนวนนี้เป็น การเสียชีวิตจากสาเหตุการรบกวน การมีโปรตีนในปัสสาวะ และความดันโลหิตสูงขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอด 25 คน คิดเป็นอัตรา 3:1 ต่อการเกิดมีชีพ 100,000 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 หรือเกิน 1 ใน 4 ของการเสียชีวิตของมารดาทั้งหมด (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ ,2556) ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่สามารถป้องกันหรือลดลงได้ หากหญิงมีครรภ์ได้รับการสร้างเสริมสุขภาพสามารถปฏิบัติพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้การตั้งครรภ์ คลอด และหลังคลอดปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อน หรือลดอัตราการตายที่จะเกิดขึ้นต่อหญิงมีครรภ์ และทารกในครรภ์ได้ เพราะการสร้างเสริมสุขภาพเป็นการเพิ่มสมรรถนะของบุคคลให้สามารถควบคุมดูแล และปรับภาวะสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้นเพื่อให้บรรลุซึ่งสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (World Health Organization: WHO, 2008) โดยพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพตามแนวคิดของ Pender (Pender, 2006) กล่าวว่าคนที่บุคคลจะลงมือกระทำการสร้างเสริมสุขภาพที่ต้นนั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะ เฉพาะ และประสบการณ์ของบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมในโน้ตทัศน์หลักของ Pender โดยมีโน้ตศัณย้อย คือ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย 3 ปัจจัยย่อยได้แก่ ด้านชีววิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านสังคมวัฒนธรรม ความคิด และอารมณ์ต่อพฤติกรรมเป็นโน้ตทัศน์หลักที่สำคัญเพื่อสร้างแรงจูงใจให้บุคคลมีการพัฒนา หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลโดยผ่านกิจกรรมพยาบาลซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัยย่อย ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรม การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรม การรับรู้ความสามารถแห่งตน ความรู้สึกที่มีต่อพฤติกรรม อิทธิพลระหว่างบุคคลและอิทธิพลจากสถานการณ์ และ ด้านพฤติกรรมผลลัพธ์ประกอบด้วย 2 ปัจจัยย่อย คือ พันธะผูกพันที่จะปฏิบัติพฤติกรรม ความต้องการ และความชอบที่เกิดขึ้นซึ่งปัจจัย 3 ด้านนี้มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพซึ่งพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพเป็นผลลัพธ์ของการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการ ดำรงชีวิตเพื่อให้บุคคลมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี โดยบูรณาการและพัฒนาพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพจากแนวคิดของ Pender ซึ่งเป็นการแสดงออกดังการปฏิบัติพฤติกรรมในชีวิตประจำวันซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health Responsibility) ด้านพฤติกรรมออกกำลังกาย (Physical Activity) ด้านโภชนาการ (Nutrition) และด้านการจัดการกับความเครียด (Stress Management) (Pender, 2006) ดังนั้นหญิงตั้งครรภ์ควรเข้ารับคำปรึกษา คำแนะนำและได้รับการดูแลในโรงพยาบาลที่มีความพร้อมทั้งทางด้านอุปกรณ์และบุคลากรทางการแพทย์ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญสูง เพื่อให้การดูแลรักษาที่เหมาะสม ถูกต้อง และปลอดภัย ซึ่งทางโรงพยาบาล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

สมเด็จพระปิ่นเกล้ามีหญิงตั้งครรภ์มาตลอดจำนวน 150-200 คนต่อเดือน และบางรายมีภาวะแทรกซ้อน ดังนั้นทางโรงพยาบาลจึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์เป็นอย่างมาก และได้จัดทำโครงการเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ เช่น โครงการสูดนมแม่ปลอดภัย, พลาสมาแม่สมบูรณ์, โครงการแม่คุณภาพ, โครงการส่งเสริมสุขภาพมารดาทารก ที่ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพโดยให้ความรู้เรื่องการป้องกันและการส่งเสริมสุขภาพแก่หญิงตั้งครรภ์ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดอันตรายกับมารดาและทารกในครรภ์ ซึ่งทางโรงพยาบาลจะมีการตรวจสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์อย่างละเอียด ตรวจโรคทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อต่างๆ เพื่อใช้คัดกรองความเสี่ยง และเมื่อเกิดความเสี่ยงจะได้มีความพร้อมในการดูแล บำรุงรักษาทารกในครรภ์ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งในความเป็นจริงมักพบอันตรายที่เกิดขึ้นจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ และการดูแลตนเองอย่างไม่ถูกต้องของหญิงตั้งครรภ์ ทำให้เกิดภาวะอันตรายที่ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้ทันการ กำเนิดทารกพิการ ไม่สมประกอบ มีโรคทางพันธุกรรม สร้างภาระใน การเลี้ยงดูแก่ครอบครัวและสังคม หรืออาจถึงขั้นเสียชีวิตทั้งมารดาและทารกในครรภ์

ดังนั้นการศึกษาถึงพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ โดยการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่คัดสรรได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความเพียงพอของรายได้ ลักษณะครอบครัว และอายุครรภ์ กับพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการฝากครรภ์ที่ถูกต้อง และปรับเปลี่ยนการให้ความรู้ คำแนะนำให้เหมาะสมกับหญิงตั้งครรภ์ ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริการการฝากครรภ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของหญิงตั้งครรภ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

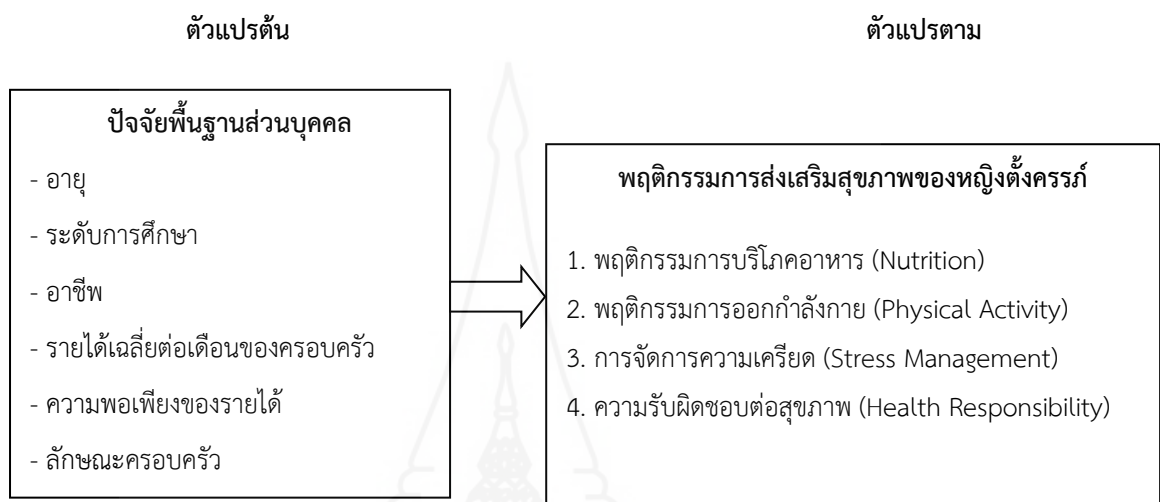
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ตามตัวแปรปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว ความพอเพียงของรายได้ ลักษณะครอบครัว และอายุครรภ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประชากรที่ศึกษาคือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2558 จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) ข้อมูลทั่วไป (2) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ แบบสอบถามในส่วนที่ (2) ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item-total Correlation) โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.45 – 0.93 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการตรวจสอบเป็นรายคู่ ตามวิธีของ LSD

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 25.78 ปี (S.D=6.62) โดยกลุ่มอายุ 20-30 ปี มีมากที่สุดร้อยละ 52.50 การศึกษาจบปริญญาตรี มากที่สุดร้อยละ 31.67 ประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงาน/บริษัท มากที่สุดร้อยละ 35.83 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 46.67 มีรายได้เพียงพอมากที่สุดร้อยละ 54.17 ลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว มากที่สุดร้อยละ 61.67 ส่วนใหญ่มีอายุครรภ์มากกว่า 28 สัปดาห์ขึ้นไป มากที่สุด ร้อยละ 98.33

2. พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x} = 3.76$, S.D = 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยการสร้างเสริมสุขภาพของ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

หญิงตั้งครรภ์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดีมาก โดยด้านพฤติกรรมการออกกำลังกายมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 3.84$, S.D = 0.61) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์
ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ (n = 120)

พฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ	ระดับการปฏิบัติ		
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	แปล
	($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ผล
1. ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร (Nutrition)	3.76	0.59	ดีมาก
2. ด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย (Physical Activity)	3.84	0.61	ดีมาก
3. ด้านการจัดการความเครียด (Stress Management)	3.74	0.56	ดีมาก
4. ด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ (Health Responsibility)	3.69	0.55	ดีมาก
ภาพโดยรวม	3.76	0.58	ดีมาก

3. การวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์
ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ จำแนกตามลักษณะครอบครัว (n = 120)

ตัวแปร	ครอบครัวเดี่ยว		ครอบครัวขยาย		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	3.50	0.42	3.76	0.51	1.604	0.110
พฤติกรรมการออกกำลังกาย	3.57	0.49	3.71	0.58	0.815	0.416
การจัดการความเครียด	3.81	0.68	3.93	0.72	0.264	0.347
ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	3.38	0.53	3.59	0.83	0.578	0.319
โดยรวม	3.57	0.54	3.75	0.66	0.951	0.148

จากตารางที่ 2 เมื่อทำการทดสอบแล้วพบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวและลักษณะครอบครัวขยายมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์
ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ จำแนกตามอายุครรภ์ (n = 120)

ตัวแปร	ไตรมาสที่ 2		ไตรมาสที่ 3		t	P
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร	3.62	0.67	4.05	0.75	1.480	0.144
พฤติกรรมการออกกำลังกาย	3.37	0.71	3.69	0.81	1.849	0.66
การจัดการความเครียด	3.64	0.73	3.82	0.79	1.352	0.205
ความรับผิดชอบต่อสุขภาพ	3.85	0.69	3.75	0.67	1.647	0.078
รวม	3.62	0.70	3.83	0.76	1.366	0.150

จากตารางที่ 3 เมื่อทำการทดสอบแล้วพบว่า อายุครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 2 และอายุครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ไตรมาสที่ 3 มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ($p > 0.05$)

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ โดยตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว และความพอเพียงของรายได้ โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 และ 7 ถ้าผลการทดสอบพบว่า ค่าเอฟ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของ LSD

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่
โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ จำแนกปัจจัยส่วนบุคคล (n = 120)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.27	0.72	1.40	0.242
	ภายในกลุ่ม	116	16.32	0.52		
	รวม	119	16.54			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	5	0.41	0.43	3.05	0.029*
	ภายในกลุ่ม	114	14.20	0.45		
	รวม	119	14.61			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	5	0.67	0.56	1.31	0.379
	ภายในกลุ่ม	114	17.85	0.54		
	รวม	119	17.25			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	3	0.76	0.45	1.44	0.724
	ภายในกลุ่ม	116	18.23	0.58		
	รวม	119	18.31			
ความพอเพียงของรายได้	ระหว่างกลุ่ม	2	0.22	0.54	1.56	0.200
	ภายในกลุ่ม	117	14.98	0.47		
	รวม	119	15.20			
อายุครรภ์	ระหว่างกลุ่ม	2	0.54	0.38	1.73	0.816
	ภายในกลุ่ม	117	18.21	0.56		
	รวม	119	18.26			

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มา
คลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล แสดงรายละเอียดดังนี้

อายุ

หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุ
ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มา
คลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ระดับการศึกษา

หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

อาชีพ

หญิงตั้งครรภ์ที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

หญิงตั้งครรภ์ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่างกันมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

ความพอเพียงของรายได้

หญิงตั้งครรภ์ที่มีความพอเพียงของรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 5 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีความพอเพียงของรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

อายุครรภ์

หญิงตั้งครรภ์ที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทยทหารเรือ ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าตัวแปร ระดับการศึกษาที่มีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงนำพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทยทหารเรือ ไปตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของ LSD ดังปรากฏตามตารางที่ 5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบคะแนนความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		ประถม ศึกษา	มัธยม ศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	ระดับ ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
	$\bar{x}$	3.52	3.51	3.56	3.57	3.64	3.57
ประถมศึกษา ฯ	3.52	-	0.134	-2.272	-0.025	0.346	0.341
มัธยมศึกษาตอนต้น	3.51		-	0.108	0.072	0.012*	0.681
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3.56			-	-0.406	0.263	0.156
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	3.57				-	0.159	0.330
ระดับปริญญาตรี	3.64					-	0.239
สูงกว่าปริญญาตรี	3.57						-

จากตารางที่ 5 พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่าง มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอด ที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพดีกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนคู่อื่นๆพบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือมีอายุเฉลี่ย 25.78 ปี (S.D=6.62) โดยเป็นกลุ่มอายุ 20-30 ปี พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดีมากทุกด้าน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มารับบริการฝากครรภ์และต้องการมาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ ซึ่งทางแผนกฝากครรภ์ได้มีการดูแลทั้งในเรื่องของการให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตน ตลอดจนการตรวจร่างกายสม่ำเสมอเพื่อคัดกรองและป้องกันภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับความรู้ และทำให้เกิดพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่เหมาะสม นอกจากนี้หญิงตั้งครรภ์ยังมีการรับรู้ด้านการออกกำลังกาย การบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะ การจัดการความเครียด และด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ จึงทำให้หญิงตั้งครรภ์มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Pender ที่กล่าวว่า การที่บุคคลกระทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพได้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลของปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านสติปัญญา-การรับรู้ (Cognitive-perceptual Factors) ปัจจัยปรับเปลี่ยน (Modifying Factors) และ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตัวชี้แนะการกระทำ(Cues to Action) โดยด้านสติปัญญาการรับรู้เป็นกลไกของพฤติกรรมสุขภาพและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ (Pender,1996 อ้างถึงในจรรยา ปันพวง,2549)

ปัจจัยด้านการศึกษา หญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน โดยหญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพดีกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ทั้งนี้อธิบายได้ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนที่ดี เพื่อสุขภาพของทารก (Reading et.al.,1983 อ้างใน วันดี ไชยทรัพย์ และเกสร สุวิริยะศิริ,2545) และสอดคล้องกับการศึกษาของ และการศึกษาของพัชรินทร์ ช่างเจรจา (2556) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์แรกในอำเภอเบญจลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดูแลตนเองของหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์แรก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยด้านอาชีพ หญิงตั้งครรภ์ที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน จากการศึกษาครั้งนี้อธิบายได้ว่า หญิงที่ตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ต่างก็ตระหนักถึงความจำเป็นของการดูแลสุขภาพของตนเอง และทารกในครรภ์ จึงดูแลเอาใจใส่สุขภาพของตนเองมากขึ้นถึงแม้อาชีพต่างกันก็ตาม ประกอบกับในปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารจากสิ่งต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรศัพท์ วิทยุ หนังสือ นิตยสาร ฯลฯ รวมทั้งการให้สุศึกษา คำปรึกษา แนะนำกับสตรีขณะตั้งครรภ์จากบุคลากรในทีมสุขภาพตั้งแต่ระยะแรกของการตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด ทำให้หญิงตั้งครรภ์มีการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงพบว่าอาชีพไม่มีผลต่อพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนงนุช ชันธอารี (2548) ได้ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ที่มารับบริการฝากครรภ์โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ที่มารับบริการฝากครรภ์โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานครที่มีอาชีพต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านรายได้ หญิงตั้งครรภ์ที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 ที่ว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน จากการศึกษาครั้งนี้อธิบายได้ว่าการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพเป็นการปฏิบัติกิจกรรมในการดำเนินชีวิตที่ดีตามมา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pender (Pender, 1996) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพเป็นกิจกรรมที่บุคคล หรือกลุ่มชนกระทำเพื่อช่วยเพิ่มระดับความผาสุก และการบรรลุเป้าหมายในชีวิตของบุคคล โดยเน้นความพยายามกระทำเพื่อให้ตนเองมีสุขภาพที่ดี และมุ่งที่กระทำในเชิงบวก ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีผลโดยตรงต่อการคงไว้หรือเพิ่มระดับความผาสุกของบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายมากมายในการปฏิบัติ รวมถึงปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆทั้งสิ้น อันเป็นไปตามนโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของรัฐบาล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของนงนุช ชันธอารี (2548) ได้ศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

ตั้งครุฑวัยรุ่น ที่มารับบริการ ฝากครรภ์โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร พบว่า หญิงตั้งครุฑวัยรุ่น ที่มารับบริการฝากครรภ์โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานครที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

ปัจจัยด้านอายุครรภ์ หญิงตั้งครุฑที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 7 ที่ว่า หญิงตั้งครุฑที่มาคลอดที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าที่มีอายุครรภ์ต่างกัน มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกัน จากการศึกษาครั้งนี้ได้พบว่า หญิงตั้งครุฑที่มาฝากครรภ์นั้น มีความสนใจต่อสุขภาพของตนเองและทารกในครรภ์ การมาฝากครรภ์ของหญิงตั้งครุฑจะได้รับการดูแล และแนะนำเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง การปฏิบัติตนขณะตั้งครุฑตลอดจนการให้คำปรึกษาด้านต่างๆ แก่หญิงตั้งครุฑ สามี และบุคคลใกล้ชิด เพื่อให้เกิดการยอมรับการตั้งครุฑ และมีความรู้สึกต่อการตั้งครุฑเป็นไปในทางบวก เพื่อให้หญิงตั้งครุฑและครอบครัวเตรียมตัวเกี่ยวกับการตั้งครุฑ การดูแลแม่และเด็กระหว่างตั้งครุฑ และการเลี้ยงดูบุตร เพื่อสุขภาพที่สมบูรณ์ (Pender, 1996)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ตามกรอบแนวคิดของ Pender เช่น กิจกรรมที่สัมพันธ์กับความรู้สึก อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อิทธิพลด้านสถานการณ์ และผลลัพธ์ด้านพฤติกรรม เพื่อนำมาประยุกต์ในงานสุขภาพต่อไป
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ ที่สามารถนำมาทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในแต่ละด้านได้
3. จากผลการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครุฑ ดังนั้น ควรจัดให้มีการให้ความรู้ ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการปฏิบัติพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครุฑให้เหมาะสมตามระดับการศึกษาของหญิงตั้งครุฑ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ. (2556). *แผนยุทธศาสตร์กรมอนามัย*. กรุงเทพฯ :สามเจริญ พาณิชย์ (กรุงเทพ).
- กำแหง จาตุจินดา และคณะ. (2531). *สูติศาสตร์รามาธิบดี*. กรุงเทพฯ : คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จริยา ปันทวัฏ. (2549). *การส่งเสริมสุขภาพ*. อุบลราชธานี: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นงนุช ชันธอริ. (2548). *พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของหญิงตั้งครุฑวัยรุ่นที่มารับบริการฝากครรภ์ โรงพยาบาลในสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรินทร์ ช่างเจระ. (2556). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดูแลตนเองของหญิงวัยรุ่นตั้งครุฑแรก*. เอกสารเผยแพร่ งานวิจัย. โรงพยาบาลเบญจลักษณ์เฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อำเภอบุณฑล จังหวัดศรีสะเกษ.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 6

The 6th STOU National Research Conference

- วิรัตน์ ปานศิลา และคณะ. (2544). *หลักการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.
- วันดี ไชยทรัพย์ และเกสร สุวิทย์ศิริ.(2545). *การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนเพื่อคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพของหญิงตั้งครรภ์แรกที่ฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์:ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลราชวิถี.สถาบันบรมราชชนก*
รายงานการวิจัยวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีกุญแจทอง:กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข.(2556). *สรุปสถิติที่สำคัญ พ.ศ.2556*. กรุงเทพฯ:กระทรวงสาธารณสุข.
- Pender, N. J. (1980). *Health Promotion in Nursing Practice* (1th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Pender, N. J. (1981). *Health Promotion in Nursing Practice* (3th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Pender, N. J. (2006). *Health Promotion in Nursing Practice* (5th ed.). New Jersey: Pearson Education.
- Walker, D. S. (2008). Promoting healthy pregnancies through perinatal group: A comparison of centeringpregnancy group prenatal care and childbirth education classes. *The Journal of Perinatal Education*, 17(1), 27-34.
- Weiss, G. L. and Lonnquist, L.E. (1994). *The Sociology of Health, Healing and illness*. New Jersey: Prentice-Hall.
- World Health Organization [WHO]. (1998). *Nutritional Status of Adolescent Girls and Women of Reproductive Age*. New Delhi: The Organization.
- _____. (2004). *Adolescent Pregnancy: Issues in Adolescent Health and Development*. Geneva: The Organization.
- _____. (2006). *Pregnant Adolescent: Delivering on Global Promises of Hope*. Geneva: The Organization